000243524
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
im. Marii Grzegorzewskiej
tel. (067) 2106880, tel./fax (067) 2106891
ul. Śniadeckich 27A/B, 64-920 PIŁA
NIP: 764-23-92-672

Program autorski

„Chcę być samodzielnym. Sprawnie pisać oraz czytać"

„Chcę być niezależnym. Samodzielnie wykonać podstawowe czynności życiowe"

(rozwój bazowych funkcji słuchowych i terapia ręki)

autorzy programu: Maria Woronowicz, Małgorzata Zabłocka-Gawrońska

czas realizacji: rok szkolny 2022/2023

program autorski został pozytywnie zaopiniowany przez Radę Pedagogiczną w dniu: 08.02.2022 r. – Protokół nr 6/2021/2022

Zajęcia dedykowane są dla dzieci uczęszczających na wczesne wspomaganie rozwoju małego dziecka oraz uczniów klas 1-3 przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. M. Grzegorzewskiej w Pile.

Realizacja programu:

Zajęcia będą odbywać się w grupach (liczebność grupy będzie uzależniona od wieku dzieci oraz możliwości lokalowych, maksymalnie do 8 osób w grupie), raz w miesiącu w charakterze zajęć dodatkowych (popołudniowych).

Czas trwania:

Czas zajęć uzależniony będzie od wieku uczestników. Przewidywany maksymalny zakres czasowy to 45 minut.

Celem programu jest:

* trening bazowych umiejętności słuchowych i terapii ręki dla dzieci w wieku od 3 do 8 lat.

Analizator słuchu dziecka rocznego umożliwia mu rozumienie popartych gestem poleceń słownych. W drugim roku życia: identyfikowanie i różnicowanie słów, melodii piosenek, zabaw dźwiękami. W trzecim roku życia powtarzanie słów i melodii, tworzenie samodzielnych konstrukcji językowych na podstawie skojarzeń słuchowych, słuchanie krótkich i prostych tekstów czytanych. Najważniejszym osiągnięciem percepcji słuchowej czterolatka jest umiejętność różnicowania głosek opozycyjnych w wyrazach. Pod koniec okresu przedszkolnego rozwija się świadomość metajęzykowa. Dzieci potrafią już mówić o języku, tworzyć analogię, bawić się w gry językowe. Przedszkolak słucha i rozumie polecenia kierujące do grupy. Słucha tekstów, uczy się wierszy i piosenek. Obecność dystraktorów sprawia, że zadania te są trudniejsze. W tym okresie szczególnie istotny jest rozwój słuchu fonemowego, czyli zdolność różnicowania dźwięków.

Słuch fonemowy jest elementarną zdolnością, która umożliwia wykrywanie i odbiór informacji sensorycznej – brzmienie jednostkowych dźwięków mowy. Służy kształtowaniu systemu fonologicznego określonego języka w umyśle. Pozwala na weryfikowanie wypowiedzi różnych oraz na identyfikowaniu takich samych.

Prawidłowo rozwinięty słuch fonemowy stanowi konieczny warunek rozwoju percepcji fonemowej słów w zakresie ich analizy i syntezy.

Zaburzenia w zakresie rozwoju słuchu fonemowego bezpośrednio wpływają na rozwój mowy czynnej i biernej, a na dalszym etapie edukacyjnym utrudniają opanowanie umiejętności czytania i pisania. Dziecko przejawiające deficyty w tej sferze może zniekształcać głoski, mieć trudności ze zrozumieniem bardziej złożonych poleceń, a także z uczeniem się tekstów na pamięć. Zazwyczaj ma różne problemy z wyróżnieniem głosek w wyrazach i kojarzeniem ich z odpowiednimi im znakami graficznymi, co w ogromnej mierze utrudnia proces nauki czytania i pisania.

Nieprawidłowości w rozwoju percepcji słuchowej stanowią jedną z wielu przyczyn niepowodzeń dzieci w początkowej nauce czytania i pisania, a obniżenie sprawności, do którego doszło w korowym ośrodku słuchowym. Słaba pamięć słuchowa powoduje, że dziecko nie rozumie poleceń, treści opowiadań, nie pamięta kolejności wypowiedzianych słów. Zaburzenia identyfikacji, różnicowania i zapamiętywania cech akustycznych dźwięków mowy oraz trudności w rozumieniu mowy w hałasie są przyczyną trudności w nauce i często

towarzyszą wadom wymowy. Dlatego przed podjęciem nauki szkolnej i na wczesnym jej etapie warto przeprowadzić trening bazowych funkcji słuchowych.

Jako terapeuci, pracując z dziećmi niepełnosprawnymi, chcemy stworzyć im możliwie jak najkorzystniejsze warunki wszechstronnego rozwoju i przygotować je do podjęcia samodzielnego życia na miarę ich możliwości. Chcemy zadbać o ich sprawność ruchową, manualną oraz rozwój mowy, funkcji poznawczych, komunikacji i kontaktów społecznych.

Ręka to wyspecjalizowana część ciała, odpowiedzialna w naszym ciele za wiele funkcji. Oprócz zadań związanych z trzymaniem, podnoszeniem czy przesuwaniem, odpowiedzialna jest za pisanie, precyzyjne ruchy (np. zapinanie zamka, guzików, wiązanie sznurowadeł), kształtowanie poczucia sprawczości (jej wpływu na samoobsługę i możliwości komunikacyjne) oraz poszerzanie bazy dotykowych wrażeń sensorycznych .

Wczesne wykrywanie i trafne diagnozowanie pewnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu rąk, stanowią podstawę troski o zapewnianie im warunków sprzyjających przygotowaniu się do samodzielnego, wartościowego i satysfakcjonującego życia w społeczeństwie w okresie dorosłości.

Dlatego na potrzeby pracy z dziećmi z trudnościami w zakresie małej motoryki powstał program terapii ręki.

Należy podkreślić, że terapia ręki to współpraca wielu specjalistów z różnych dziedzin (fizjoterapeuty, logopedy, terapeuty integracji sensorycznej, pedagoga i psychologa) tak, aby usprawnianie funkcji rąk odbywało się w sposób kompleksowy. Zakładając powyższe znaczenie funkcji dłoni w życiu dzieci, terapia ręki ma na celu usprawnianie małej motoryki, czyli precyzyjnych ruchów dłoni i palców; dostarczanie wrażeń dotykowych umożliwiających poznawanie różnych kształtów, struktur materiałów oraz nabywanie umiejętności ich rozróżniania; osiągania samodzielności w podstawowych czynnościach życia codziennego. Wszelkie metody aktywizujące sprawność manualną ma również wpływ na inne obszary funkcjonowania dzieci jak zdolności poznawcze oraz emocjonalno-społeczne.

Terapia ręki jest całościową metodą pracy, tzn. że swoimi oddziaływaniami obejmuje cały układ ruchowy człowieka. Ważnym jej elementem jest również usprawnienie motoryki dużej, regulacja napiecia miesniowego i wzmocnienie całego ciała. Zatem terapeuta ręki musi rozpoczynać terapię od ćwiczeń ogólnorozwojowych, a dopiero w dalszym etapie ćwiczyć z dzieckiem precyzyjne ruchy dłoni i palców aby osiągnąć samodzielność w zakresie podstawowych czynności życia codziennego oraz lepszą sprawność manualną i grafomotoryczną poprzez usprawnianie funkcji percepcyjno – motorycznych.

Cele programu:

Cele ogólne:

- usprawnianie bazowych funkcji słuchowych,
- rozwój funkcji słuchowo – językowych,
- poprawa koncentracji uwagi słuchowej,
- korygowanie zaburzonych funkcji słuchowych,
- usprawnienie motoryki dużej - ćwiczenie postawy; normalizacja napięcia mięśniowego,
- usprawnienie motoryki małej – przygotowanie do pisania,
- osiągnięcie samodzielności w zakresie podstawowych czynności życia codziennego.

Cele szczegółowe:

Dziecko rozwija i doskonali:

- analizę i syntezę słuchową,
- pamięć słuchową,
- koncentrację uwagi,
- reakcje na bodźce dźwiękowe akustyczne i werbalne,
- różnicowanie i identyfikację bodźców akustycznych i werbalnych,
- analizę aspektów czasowych i kolejność dźwięków,
- funkcje fonologiczne,
- koordynację słuchowo – ruchową,
- orientację w przestrzeni i schemacie własnego ciała, świadomość własnych rąk i dłoni
- doświadczenia sensoryczne w sferze dotykowej i proprioceptywnej w obrębie dłoni i rąk,
- czynności samoobsługowe,
- komunikację i interakcję społeczną,
- chwyt umożliwiający trzymanie przedmiotów codziennego użytku,
- motywację do podejmowania aktywności z użyciem rąk,
- przekraczanie linii środkowej ciała,
- normalizację napięcia mięśniowego, utrzymania prawidłowej postawy,
- przygotowanie obręczy barkowej,
- koordynację pracy obustronnej,
- precyzyjne ruchy dłoni i palców,
- percepcję wzrokową,

Dziecko poznaje:

- nazwy instrumentów,
- pojęcia związane z różnicowaniem cech dźwięku
- różne kształty, faktury materiałów
- narzędzia codziennego użytku

Dziecko wzbogaca:

- zakres słownictwa biernego i czynnego,
- rozwija mowę narracyjną
- bazę dotykowych wrażeń sensorycznych
- sposoby samodzielności w czynnościach samoobsługowych

Przewidywane efekty:

Dziecko wzmocniło:

- mięśnie posturalne ciała,
- mięśnie oraz ruchomość całej kończyny górnej,
- sposoby regulacji napięcia mięśniowego w obrębie kończyny górnej,
- kontrolowanie precyzyjnych ruchów rąk,
- świadomość własnych rąk
- zdolność utrzymywania równowagi i koordynacji,
- koordynację wzrokowo-ruchowa,
- umiejętność zastosowania prawidłowego chwytu pisarskiego,
- planowanie motoryczne (praksję),
- tolerancję i różnicowanie bodźców w obrębie rąk.

Dziecko potrafi:

- efektywnie wykonać ruchy drobne posługując się narzędziami - wzrost poczucia sprawstwa,
- być samodzielne w podstawowych czynnościach życia codziennego, umiejętnościach manualnych i samoobsługowych, na miarę swoich mozliwości
- utrzymać dłuższą koncentrację na danym zadaniu,
- wykrywać i zlokalizować źródło dźwięku,
- rozróżnić dźwięki instrumentów: klawesy, bębenek, marakasy, trójkąt,

- różnicować dźwięki ze względu na czas trwania, natężenie, wysokość, rytm, tempo, intonację, akcent;
- odtworzyć struktury rytmiczne (wyklaskać, wytupać, zagrać na instrumencie);
- wysłuchać ekspozycji dźwiękowych (produkcji na instrumentach, nagrań muzycznych i tekstów słownych);
- zapamiętać kolejność bodźców dźwiękowych akustycznych i werbalnych;
- powtórzyć słowa, rymowanki i wierszyki;
- wykonywać sekwencje słuchowo- ruchowe;
- dobrać właściwe zakończenie rymowanki i dokończyć rymujące się zdanie;
- dobrać rymujące się słowa w pary;
- odpowiedzieć na zadane pytanie budując poprawne pod względem treści i składni zadanie zgodne z normą wieku.

Dziecko zna:
- schemat własnego ciała;
- określenia dotyczące działania w przestrzeni (przyimki);
- terminy dotyczące nazw instrumentów, rekwizytów;
- terminy potrzebne do scharakteryzowania dźwięku.
- różne kształty, faktury materiałów
- narzędzia codziennego użytku

Formy pracy wykorzystywane przy realizacji programu:
- zabawowa,
- mimowolnej obserwacji,
- naśladownictwa,
- praktycznego działania,
- w grupie, parach i indywidualnie
- słowne: rozmowy, opowiadania, zagadki, objaśnienia i instrukcje,
- aktywizujące: burza mózgów, realizacje parateatralne,

Do ***metod***, które uzupełnią pełną realizację celów określonych w założeniach programu zaliczyć można:
- elementy Metody Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
- ćwiczenia ogólnorozwojowe,

- ćwiczenia fizjoterapeutyczne,
- metoda samodzielnych doświadczeń,
- różnorodne techniki plastyczne, masaże
- elementy metody Integracji Sensorycznej
- zabawy paluszkowe,
- pedagogika zabawy,
- logorytmika.

Ewaluacja programu :

Ewaluacja będzie przeprowadzana na bieżąco na podstawie obserwacji dzieci, wymiany spostrzeżeń, informacji, uwag, sugestii z nauczycielami specjalistami pracującymi z uczniami oraz rodzicami dzieci objętych dzieci objętych zajęciami Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka.

Ewaluacja może dotyczyć tego czy i w jakim stopniu zostały osiągnięte założone cele. Sprawdzi również atrakcyjność proponowanych aktywności wśród dzieci.

Bibliografia:

1. J. Graban, R. Sprawka, *Trening słuchu. Ćwiczenia rozwijające percepcję słuchową u dzieci.*
2. J. Stadnicki , *Terapia dzieci muzyką, ruchem i mową.*
3. E. Bombol, *Dobrze słyszę. Trening bazowych funkcji słuchowych* - materiały szkoleniowe.
4. E. Bombol, *Logorytmika – ruch, słuch , słowo* – materiały szkoleniowe.
5. A. Lowe, *Rozwijanie słuchu w zabawie.*
6. K. Piotrowska-Madej, A. Żychowicz *Smart Hand Model. Diagnoza i terapia ręki u dzieci.*
7. E. Muron, *Program Terapii Ręki szansą na kompensowanie deficytów w obrębie małej motoryki u dzieci* w: Informator Oświatowy, nr 1/2014
8. S. Goddard-Blythe *Jak osiągać sukcesy w nauce. Uwaga, równowaga, koordynacja*
9. K. Sąsiadek *Zabawy paluszkowe*
10. E. Mikołajewska *Terapia reki – warsztat. Biomechaniczna analiza zabaw*
11. E. Mikołajeska, D. Mikołajewski *Terapia reki. Samooobsługa.*
12. L. Pavilack, N. Alstedter *Podręcznik prawidłowej postawy*

Zatwierdzam do realizacji
08-02-2022 r.
p.o. DYREKTOR
M. Bazelak
Małgorzata Bazelak